
Plan van aanpak Landbouwvisie Weert

Afdeling Ruimtelijk & Economie

Versie 11-12-2018

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING Leeswijzer	3
1.1 Inleiding.....	3
1.2 Aanleiding en doel	5
1.3 Doel plan van aanpak	
2. BELEIDSKADER	6
2.1 Uitgangspunten beleidskaders	6
3. Proces, planning en organisatie	7
3.1 Proces	7
3.2 Planning	6
3.3 Organisatie	8
4. FINANCIËN.....	8

INLEIDING

LEESWIJZER

In het coalitieprogramma 2018-2022 'Weert koerst op verbinding' is het opstellen van een landbouwvisie met een balans tussen agrarisch ondernemen, gezondheid en landschap als één van de speerpunten opgenomen. Op 30 mei 2018 heeft de gemeenteraad met een motie het college opgeroepen om beleid te ontwikkelen voor de landbouw in Weert, specifiek op de thema's volksgezondheid en ongebruikte vergunningen. Daarnaast zijn er vele ontwikkelingen in en buiten de landbouw gaande die vragen om een actuele visie van de gemeente.

In dit plan worden de relevante ontwikkelingen, regels en beleidskaders voor een visie benoemd en wordt een proces beschreven dat tot een vast te stellen landbouwvisie Weert gaat leiden.

1.1 Inleiding

Ontwikkeling landbouw.

De ontwikkeling die de landbouw na de Tweede Wereldoorlog ook in gemeente Weert heeft doorgemaakt is indrukwekkend. In een periode van 10 jaar transformeerde het Nederlandse en Europese landbouw- en voedselsysteem van een kleinschalige arbeidsintensieve sector, naar een modern en efficiënt, grootschalig systeem. Dit systeem had één doel: zo veel mogelijk en zo goedkoop mogelijk voedsel produceren. Met subsidies en door het samenvoegen van land is een zo efficiënt mogelijk productiesysteem ingericht. Innovaties als tractoren en de grootschalige toepassing van kunstmest en gewasbescherming kregen ruim baan. De enorme efficiency- en productiegroei die hiermee is gerealiseerd, legde de basis voor onze huidige welvaart.

Noodzaak tot verduurzaming.

Met verduurzaming bedoelen we hier: het bereiken van een betere balans tussen de ecologische houdbaarheid, de sociale uitwerkingen en de economische levensvatbaarheid van het landbouw- en voedselsysteem.

Een ingrijpende verandering in het huidige landbouwsysteem is nodig om lange termijn doelen van het klimaat-, milieu en natuurbeleid te halen. De landbouw legt een grote druk op het milieu. Vooral de effecten van dierlijke productie op de leefomgeving zijn een groot knelpunt in het halen van de klimaat- en milieudoelen, vanwege de uitstoot van broeikasgassen en milieubelastende stoffen als stikstof. Lange tijd, en in de ogen van velen nog steeds, was de overtuiging dat de problemen oplosbaar waren door nieuwe wetgeving, technologische innovatie en efficiënter gebruik van grondstoffen. De winst die hier nog te halen is, is echter onvoldoende om tot de noodzakelijke verduurzaming te komen. Veel agrariërs koersen nog steeds op intensivering, kostprijsverlaging en schaalvergroting. Zij die willen verduurzamen ervaren dat het heel moeilijk is om de investeringen in een milieuvriendelijke bedrijfsvoering terug te verdienen. Daar komt bij dat de uitgebreide en complexe regelgeving waar ze mee te maken hebben, vaak niet de ruimte biedt voor duurzame innovaties die ze graag willen doorvoeren. Daarmee zit de sector klem in een financieel systeem en in juridische kaders die een koerswijziging naar duurzaamheid belemmeren.

De noodzaak tot verduurzaming wordt zeker ook ingegeven doordat het maatschappelijke draagvlak voor de landbouw flink is afgenomen door de eenzijdige nadruk op economische belangen van de agrariërs. Burgers zijn mondiger geworden en steeds minder bereid om de nadelen van steeds intensievere landbouw te accepteren. De

afname van draagvlak is verder versterkt doordat onderzoeken rechtstreekse verbanden tussen intensieve veehouderij en het voorkomen van ziektes bij mensen aantonen.

Nieuwe functies in het buitengebied, zoals toerisme en recreatie en zorgboerderijen, stellen andere eisen aan de kwaliteiten van de omgeving dan de landbouw.

De prognose in Midden-Limburg is dat in de komende jaren 2/3 van de agrarische bedrijven stopt, vaak na pensionering van de agrariër, waarbij de grond of dierrechten door andere agrariërs worden overgenomen. Deze zijn op groei en efficiënt produceren gericht en de vraag is of zij financiële armslag hebben voor investeringen in milieuvriendelijke bedrijfsvoering. Ook het vraagstuk van de vrijkomende agrarische bebouwing is complex en vraagt om beleid, zowel voor het intrekken van niet benutte vergunningen als voor nieuwe gebruiksmogelijkheden of sloop.

Naast de doorontwikkeling naar weinig maar wel heel grote bedrijven, zien we ook steeds meer initiatieven opkomen die invulling geven aan verduurzaming: kassenbouwers, die de warmte voor hun kassen niet meer uit het gasnet betrekken maar uit de diepte. Kipster, een klimaat neutrale leghennenhouderij. De Herenboeren, een coöperatie van boeren en burgers die de korte keten in de praktijk brengen en de band tussen boer en burger helemaal herstelt.

Transitie.

Als je de vele grote veranderingen binnen en buiten de landbouw in totaliteit beschouwt, kun je vaststellen dat er een transitie gaande is: een radicale en structurele verandering van een maatschappelijk systeem, de landbouw. Steeds meer partijen (EU, Rijk, Provincie, SML) willen richting geven aan deze transitie en sturen op de verduurzaming van de landbouwsector. Ook de gemeente Weert wil dat de doelstellingen van haar beleid gerealiseerd worden en ze onderkent daarbij een belangrijke rol voor de landbouw. Daarbij moeten we ons realiseren de mogelijkheden voor een gemeente om te sturen relevant zijn, maar ook beperkt. We kunnen als gemeente incidentele innovatieve initiatieven ondersteunen, maar voor structurele oplossingen zijn we afhankelijk van de provinciale en (vooral) de landelijke overheid en natuurlijk van betrokken partijen zelf.

Omgevingswet.

De nieuwe Omgevingswet geeft blijk van een andere benadering, heeft de ambitie meer ruimte te bieden aan gewenste ontwikkelingen en biedt meer mogelijkheden om ongewenste ontwikkelingen tegen te gaan. Bestuurlijke afwegingsruimte en maatwerk zijn begrippen uit de wet die verkend moeten worden en wellicht nieuwe oplossingsmogelijkheden bieden.

1.2. Aanleiding en doel

Een belangrijke aanleiding voor het opstellen van een visie is de motie die de raad op 30 mei 2018 heeft aangenomen. De raad heeft daarin het college opgeroepen om

- beleid te ontwikkelen dat voorziet in de juist juridische kaders om een toename van de veehouderij die de volksgezondheid bedreigt dichtbij woongebieden tegen te houden;
- beleid te ontwikkelen om langdurig ongebruikte bestemmingen/vergunningen bij leegstaande stallen in het buitengebied weg te halen.

Het op deze thema's te maken beleid zal in de landbouwvisie worden opgenomen. Daarnaast zal deze landbouwvisie een doorkijk geven naar de ontwikkeling van het buitengebied voor de komende jaren en de relatie met andere relevante thema's benoemen.

De noodzaak tot verduurzaming van de landbouwsector en het goed invullen van de rol die de gemeente Weert daarin kan hebben, zijn ook belangrijke aanleidingen voor het opstellen van een landbouwvisie.

De derde aanleiding is het voorbereidingsbesluit dat de gemeenteraad op 30 mei 2018 heeft genomen om de groei van het aantal geitenhouderijen te stoppen. Op dit onderwerp wordt gevolgd hoe de provincie haar recente besluit om een geitenstop in te stellen, concreet gaat maken. In december wordt hierover een nieuw besluit van de provincie verwacht.

Omdat er vanuit het Rijk (Landbouw, natuur en voedsel: waardevol en verbonden) en vanuit de provincie nieuw beleid is opgesteld, is het belangrijk om als gemeente bij dit beleid aan te sluiten en de lokale beleidsuitgangspunten te specificeren.

1.3 Doel plan van aanpak

Het doel is te komen tot een visie op de landbouwsector in de gemeente Weert die richting geeft aan de al lopende transitie en stuurt op de noodzakelijke verduurzaming van de landbouw, binnen de mogelijkheden die de gemeente daartoe heeft.

Realisatie.

Het is de rol van de overheid om ruimte te scheppen voor meerdere oplossingsrichtingen en niet langer enkel in te zetten op verduurzaming door efficiëntere productie en technologie. Daar waar belangen conflicteren en niet verenigbaar zijn, is het aan de overheid om een standpunt in te nemen. De gemeente kan duidelijk aangeven welke activiteiten niet meer passen.

De visie zal vertaald gaan worden in concrete, realiseerbare doelen. De acties die nodig zijn om die doelen te bereiken, zullen worden benoemd in de uitvoeringsparagraaf van de visie.

Afbakening.

De landbouwvisie wordt géén integrale visie op het buitengebied, maar wordt beperkt tot een visie op de landbouw. De landbouwvisie wordt één van de bouwstenen voor de op te stellen omgevingsvisie voor het grondgebied van de gemeente en voor de actualisatie van het bestemmingsplan buitengebied.

In die omgevingsvisie wordt opnieuw naar de functionele indeling van het landelijk gebied gekeken en worden ontwikkelingen die ruimte vragen tegen elkaar afgewogen. Niet vanuit een dominante landbouwfunctie, maar vanuit alle wensen en ontwikkelingen die op het landelijk gebied afkomen en daar ruimte vragen. Bij de actualisatie van het bestemmingsplan buitengebied wordt de visie vertaald naar kaders en regels.

Zonder volledig te zijn, zijn de volgende thema's en begrippen relevant voor een visie op de landbouw.

Volksgesondheid, armoede, dierenwelzijn, voedseleducatie/boerderijeducatie, biodiversiteit, agrariërs helpen, agrarisch natuurbeheer, plattelandswoning, bodem, uitbreiden, sterlocaties, provinciale omgevingsvisie, geurbeleid, kernrandzone, dialoog, stoppers, intrekingsbeleid, latente ruimte, innovatie, proeftuinen, combi luchtwassers, regionaal beleid (SML Landbouw en Natuur), kringlopen, zonnepanelen, VAB, warme sanering varkenshouderij, Omgevingswet, asbest, schaalvergroting, functieverbreiding, kringlooplandbouw, verdienmodel, natuurinclusief, klimaatadaptatie, Nationale Omgevingsvisie.

2. BELEIDSKADER

2.1 Uitgangspunten beleidskaders

In het coalitieprogramma 2018-2022 'Weert koerst op verbinding' is het opstellen van een landbouwvisie met een balans tussen agrarisch ondernemen, gezondheid en landschap als één van de speerpunten opgenomen.

Bij het opstellen van een landbouwvisie beginnen we niet op nul. Op veel relevante onderwerpen is, meer of minder recent, al beleid vastgesteld of in ontwikkeling. Beoordeeld zal worden welk beleid actueel is en als kader kan worden meegenomen, deels zal een heroverweging en actualisering aan de orde zijn.

Relevante gemeentelijke beleidskaders zijn onder andere te vinden in:

Landschapsvisie;
Duurzaamheidsbeleid;
Structuurvisie;
Bestemmingsplan buitengebied;

Belangrijke beleidskaders voor de gemeentelijke landbouwvisie zijn ook te vinden in plannen en visies van de Europese Unie, het Rijk, de provincie Limburg en SML. De richting daarin is te vatten in een aantal kernbegrippen:

- **EU:** het doel is om landbouwbeleid naar voedselbeleid te gaan door de inzet voor transformatie naar een duurzaam en toekomstbestendig voedselsysteem.
- **Rijk:** van voortdurende verlaging van de kostprijs van producten naar voortdurende verlaging van het gebruik van grondstoffen. Het pas afgekondigde beleid is gericht op circulaire voedselproductie, welke gebaseerd is op kringlooplandbouw. In 2030 moet elke boer in een kringloop werken.
- **Provincie:** de ambitie is dat de landbouw zich ontwikkelt als innovatieve sector met gezonde bedrijven en vooruitstrevende ondernemers die duurzaam produceren en midden in de (lokale) samenleving staan. In 2025 is elk landbouwbedrijf een lust voor de omgeving.
- **Regio Midden-Limburg:** de SML-gemeenten hebben binnen het werkveld Landbouw en Natuur met elkaar de ambitie uitgesproken dat het economisch rendement van het buitengebied niet alleen verbonden is aan productie. De uitdaging is om een aantrekkelijk woon-, werk- en leefomgeving in het buitengebied te creëren, op basis van duurzaam ruimtegebruik. Een innovatieve agrosector kan hierbij fungeren als vliegwiel.

3. PROCES, ORGANISATIE EN PLANNING

3.1 proces

Ambities.

Ten aanzien van het proces gelden de volgende ambities:

- een proces waar we op een inspirerende en veelvormige manier de samenleving breed betrekken.
- een proces waarin de gemeente het gesprek aangaat met de samenleving maar vooral ook een proces waarin stakeholders, ketenpartners en belanghebbenden met elkaar het gesprek aangaan;
- een proces waarin vanuit verschillende sectorale belangen 1 gezamenlijke geïntegreerde strategische koers wordt ontwikkeld
- een visie waarin de raad en het college zich herkennen, door een actieve rol in het proces.
- bewustwording van houding en gedrag bij de gemeente zodat we initiatieven van inwoners meer ruimte bieden voor de maakbaarheid van de eigen leefomgeving.

Informereren en bewustwording.

Het is belangrijk dat medewerkers, college en raad een goed beeld hebben van de huidige situatie in de landbouw, de autonome trends en ontwikkelingen en de mogelijkheden van de Omgevingswet. Hierin wordt vroeg in het proces geïnvesteerd, zodat er een gedeeld vertrekpunt is voor iedereen.

Uitgangspunten.

Ook worden de bestuurlijke wensen en uitgangspunten in een zo vroeg mogelijk stadium inzichtelijk gemaakt.

Doorlooptijd.

Dit plan van aanpak geeft inzicht in de voorlopige planning en doorlooptijd van het totstandkomingsproces.

Communicatie

Goede communicatie is essentieel om tot een goed resultaat te komen. Bij de totstandkoming van de visie worden diverse actoren in het buitengebied actief betrokken. Zowel het vastleggen van overleggen/vergaderingen als tussentijds informeren van betrokkenen is van belang. Communicatie is een belangrijk aandachtspunt.

3.2 Planning

De globale planning voor het opstellen van de visie ziet er als volgt uit.

Plan van aanpak in b & w

Inclusief brief aan de gemeenteraad december 2018

Bureaus benaderen voor

expertise en procesondersteuning december 2018

Sessie informeren en bewustwording met college. Verkennen thema's.

januari 2019

Raadsbijeenkomst:

- informeren en bewustwording februari 2019

-
- bepalen proces / participatie
 - verkennen thema's.

Het vervolgproces is mede afhankelijk van bespreking met de raad. Vooral nog lijkt dit een reële planning voor de te zetten stappen:

Gesprekken/bijeenkomsten/werksessies raad en stakeholders, inwoners	maart-mei 2019
Terugkoppeling naar raad, stakeholders, participanten	juni/juli 2019
Concept visie	najaar 2019

3.3 Organisatie.

Procesbegeleiding.

Procesbegeleiding zal worden begeleid bij een aan te stellen procesleider. Hij/zij zorgt voor besluitvorming, werving bureau, mede-vormgeven en bewaken proces, bewaken financiën e.d.

Medewerkers en gebiedsbureau.

Betrokken vakcollega's, gebiedsbureau en zo mogelijk provincie leveren kennis en informatie om de uitgangssituatie goed in beeld te brengen.

Externe expertise.

Voor de sessies informeren en bewustwording willen we zo nodig gebruik maken van externe expertise, ondersteunend aan collega's en Gebiedsbureau.

Ook voor ondersteuning bij het verder vormgeven en uitvoeren van het proces van visievorming wordt waar nodig externe expertise ingeschakeld.

4. Financiën.

De gemeenteraad heeft een budget van € 60.000,-- beschikbaar gesteld.

Dit zal worden ingezet voor procesbegeleiding, externe advisering en ondersteuning in het participatietraject, het opstellen van de landbouwvisie en communicatie.